

עצבת לקהאלה

עיונים וכיורים בפרשת השבוע

ערש"ק פרשת ויחי ה'תש"ע
שנה ז' / גליון רנג

פתיח דבר

בעזרה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת ויחי, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון רנג), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלמותם, ואף עברו עריכה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו העדה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, כמתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנוכח לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונוכח לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

יוצא לאור על ידי
מכון אור החסידות
325 Kingston Ave., Brooklyn, NY 11213
718.473.3924
דוא"ל : oh@chasidus.net

נדפס באדיבות
The Print House
538 Johnson ave. Brooklyn, NY 11237
718.638.6700

תוכן העניינים

מקרא אני דורש

כמה שביאר רש"י התיבות "אל תותר" דקאי על כהונה ומלכות ולא הביא גם הפרט השלישי שמצינו שהפסיד גם הבכורה, דב' מעלות אלו שהם בהנוגע להנהגת העם נשללו ממנו כיון שהתנהג באופן ד"פחז כמים" ואינו מתאים להנהגה, משא"כ הבכורה ניטלה הימנו מחמת עצם החטא וכיון שלש"ש נתכון לא נשללה ממנו לגמרי.

(ע"פ לקוטי שיחות חס"י שיחה ג' לפרשתנו)

יינה של תורה

תורה מלשון הוראה / עבודת השם הרמוזה בשמותם של ראובן, שמעון, לוי ויהודה – שבטי י"ה.

(ע"פ מאמר ד"ה יהודה אתה תשל"ח)

קב חומטין / ביאור גדר "ערבות" בדרך הפנימיות.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ל ויגש א)

חידושי סוגיות

יביא קושיית הרי"ף דר"י עצמו הסיח כשעודה כשעודה הדין, ויקשה עוד בכמה פנים בסוגיא זו / יבאר דר"ג הי' סובר להחזיר הסחה בדי"ת דליכא בה חשש סכנה, ור"י חידש דחשיב לשכיחא היזיקא / יבאר כל השק"ט דר"ג ור"י, דאיפליגו בגדר הא דאיזן סומכין על הנס ביני תורה.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק לה עמ' 223 ואילך)

תורת חיים

עצות והדרכות כעבודת הבורא מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע.

הוספה – דרכי החסידות

ביאורים ופתגמים בענין "הוכח תוכיח את עמיתך" – דצריך להיות מתוך אהבה ובלא "ציפורניים", ואפילו לאלו הנראים כמנינים ואפיקורסים כו'.

(מלקוטים מתורת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע מליובאוויטש)

לזכות

הילדה רבקה

לרגל הולדתה בשעטוי"מ

ביום כ"ד מר חשוון ה'תש"ע

נדפס ע"י הוריה

הרה"ת דוד צבי וזוגותו מרת חי' מושקא שיחיו ווינמאן

יה"ר שיזכו לגדלה לתורה, לחופה ולמעש"ט

מתוך בריאות, נחת והרחבה

***

"אל תותר" – כהונה ומלכות

במה שביאר רש"י התוכחות "אל תותר" דקאי על כהונה ומלכות ולא הביא גם הפרט השלישי שמצינו שהפסיד גם הכהונה, דב' מעלות אלו שהם בהנוגע לתנהגות העם נשללו ממנו כיון שהתנהג באופן ד"פחז כמים" ואינו מתאים להנהגה, משא"כ הכהונה ניטלה הימנו מחמת עצם החטא וכיון שלש"ש נתכון לא נשללה ממנו לגמרי

א. "ראובן בכורי אהר, כחי וראשית אוני, יתר שאת ויתר עז. פחז כמים אל תותר, כי עלית משכבי אביך, אז חללת יצועי עליה" (פישתנו מט, גיד).

ומפרש רש"י: "יתר שאת – ראוי היית להיות יתר על אחיך בכהונה, לשון נשיאות כפים; ויתר עז – במלכות, כמו ויתן עז למלכו. ומי גרם לך להפסיד כל אלה? – פחז כמים, הפחז והבהלה, אשר מהרת להראות כעסך כמים הללו הממהרים למרוצתם. לך אל תותר – אל תרבה ליטול כל היתרות הללו שהיו ראיות לך".

ב. והנה, רש"י מזכיר ב' פרטים שהפסיד ראובן: כהונה ומלכות; אך מצינו פרט שלישי שהוא הפסיד – הבכורה. ומקרא מפורש הוא בדברי-הימים (דהי"א ה, א): "ובני ראובן בכור ישראל.. ובחללו יצועי אביו ניתנה בכורתו לבני יוסף".

ואכן, גם רש"י עצמו בפירושו עה"ת הביא דבר זה שהפסיד ראובן, עה"פ "בכור יעקב ראובן" (וישלה לה, נג): "בכור לנחלה, בכור לעבודה, בכור למנין, ולא ניתנה בכורה ליוסף

לזכות

החונן את יצחק אלחנן שיחיו טייטלבוים

והכלה מרת לאה נעשא שתחי'פראנקפורטער

לרגל בואם בקשרי השידוכין בשעטו"מ

יה"ר שיזכו להקים בית נאמן בישראל

על יסודי התורה והמצווה

*

נדפס ע"י ולזכות חוריהם

הרה"ת ר' ישראל וזוגתו מרת חי' לאה שיחיו טייטלבוים

הרה"ת ר' ישראל וזוגתו מרת לואיזה שיחיו פראנקפורטער

לקראת שבת

1

אלא לענין השבטים, שנעשה לשני שבטים – הרי שהבכורה (לענין השבטים) ניגלה מראובן וניתנה ליוסף.

יצריך ביאור, למה באמת לא נזכר כאן דבר זה, שראובן הפסיד את הבכורה, ונזכרו רק כהונה ומלכות?

ואמנם, בדברי חז"ל על אחר הזכירו את כל שלושת הפרטים. כן הוא בתרגום אונקלוס: "הוה חזי למיסב תלתא חולקין, בכידותא כהונתא ומלכותא". ועל דרך זה בתרגום יונתן בן עוזיאל ובתרגום ירושלמי. וכן במדרש תנחומא (פירשתנו ט), ובבראשית רבה (פירשתנו פצ"ח, ד. פצ"ט, ט, ועוד);

מהו הטעם איפוא שרש"י אינו מזכיר כלל את הפסד הבכורה, אלא רק את הפסד הכהונה והמלכות?

ג. ולכאורה הביאור בזה פשוט (והוא גם בדברי הרא"ם כאן):

בכתוב נאמר "אל תוחד" – היינו, שנשללו מראובן "היחודות הללו שהיו ראיות", והם "יחד שאת ייחוד עז" הכתובות לפני כן. ואם כן, כיון ש"תר שאת" קאי על כהונה (מלשון נשיאות כפים) ו"יחד עז" קאי על מלכות (מלשון "יחד עז למלכו"), שוב אין הבכורה נכללת בלשון "יחד" ובמילא אינה ככלל המיעוט של "אל תוחד".

אולם, ביאור זה מסביר רק את רש"י, למה למד כך בפשט הכתוב (ומיאן בפירוש התרגום וכו'); ועדיין צריך ביאור בכתוב עצמו (כפי שהבין אותו רש"י) – למה באמת נזכרו רק הכהונה והמלכות ולא הבכורה?

ד. ויש לומר בזה, בהקדים דיוק נוסף בדברי הכתוב ופרש"י:

הנה הכתוב מדגיש "פחד כמים אל תוחד", ומפרש רש"י – "ומי גרם לך להפסיד כל אלה? הפחד והבהלה אשר מוהרת להראות כעסך".

וכך דייקת, יש בזה חידוש:

בפשטות לומדים, שעיקר חטאו של ראובן היה בעצם המעשה שחילל יצועי אביו; אולם מהדגשת הכתוב על ענין ה"פחד", משמע שעיקר הגורם להפסיד את המעלות הראויות לו הוא (אינו המטעם עצמו, אלא) זה שמיהר להראות את כעסו באופן של "פחד ובהלה".

ה. וכך הוא ביאור הענין:

לזכות

הילד מנחם מענדל שיחי

לרגל הולדתו בשעטו"מ

ביום לי מר חשון ה'תשי"ע א' דר"ח כסלו

נדפס ע"י הוריו

הרה"ת ישראל וזוגתו מרת חי' מושקא שיחיו

קאטלארסקי

יה"ר שיזכו לגדלו לתורה, לחופה ולמעש"יט

מתוך בריאות, נחת והרחבה

ולזכות זקניהם

הרה"ח ר' משה יהודא וזוגתו מרת רבקה שיחיו קאטלארסקי

והרה"ח ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת פרידא שיחיו קסלמן

לקראת שבת

ז

במעשה ראובן (ש"בלבל יצועי אביו") יש שני פרטים: א) עצם המעשה של הבלבול, ב) זה שעשה זה באופן של "פחז כמים".

ועל כל אחד משני הפרטים הפסיד ענין אחר: א) על עצם המעשה נענש ראובן בנטילת הבכורה, ב) על זה שהתנהג באופן של פחז ובהלה נענש בנטילת הכהונה והמלכות.

והטעם לחלוקה זו:

ההבדל בין בכורה לכהונה ומלכות הוא, שבכורה היא מעלה באדם עצמו (שנוטל פי שנים בנחלה וכו'), אבל אין בזה שררה והשפעה כלפי הזולת; ואילו כהונה ומלכות הם עניני מתהירות על הזולת: ענינו של מלך הוא לצאת ולבוא לפני העם ולדאוג לכל צרכיהם, וענינו של הכהן הוא לברך את העם (בנשיאת כפים) וכן להורות תורה ומשפט (כדברי הכתוב ב"פ' שופטים, וכן בפ' ברכה לג, י: "יורו משפטך ליעקב ותורתך לישראל").

ובהתאם לכך:

כאן מדבר יעקב על זה שראובן התנהג בפחז ובהלה, "מחרת להראות כעטר" – [כאשר רק היה נראה לו שמשכבי אביו צריכים להיות באהל לאה, מיד נעשה אצלו כעס ותיכף ומיד בלב יצועיו] – שהתנהג כזו מראה שאין לו ארץ-אפים, סבלנות ומתינות הנדרשים מהממונה להיות מנהיג ומורה להמון העם, ולכן ניטלו ממנו הכהונה והמלכות (וראה גם אברהם כ"א);

אולם עצם המעשה שראובן טעה בשיקול הדעת שלו והחליט שיצועי אביו צריכים להיות באהל לאה – הרי אין זה מראה על פגם בהנהגתו כלפי הזולת, אלא "קלקול" בהנהגתו שלו בעצמו; ובדוגמא לזה הוא הפסיד את מעלת הבכורה, שענינה מעלת האדם כלפי עצמו (וע"ז אין המדובר בדברי יעקב כאן, אלא מקרא הוא בדברי-הימים, כנ"ל).

אולם כיון שסוף סוף היתה כוונתו לשמים, שתבע עלבון אמו, ומה גם שהיה עסוק בתשובתו כמה שנים, עד שאמר "לא חטא ראובן" (פוש"י וישלח לה, כב) – לכן לא ניטלה ממנו מעלת הבכורה לגמרי, אלא רק "לענין השבטים" (וכדברי רש"י שהובאו לעיל: "בכור לנחלה בכור לעבודה בכור למנין, ולא ניתנה בכורה ליוסף אלא לענין השבטים שנעשה לשני שבטים");

ודוקא הכהונה והמלכות, שהם עניני מנהיגות והוראה לרבים, ניטלו ממנו לגמרי, כיון שבפועל הראה בהנהגתו "פחז ובהלה" שאינם מתאימים למנהיג ומורה לעם, וגם אם כוונתו היתה רצויה הרי סו"ס אינו ראוי לאיצטלא זז.

לזכות

הילד לוי יצחק שיחי

לרגל הולדתו בשעטרי"מ

ביום כ' חשוון ה'תש"ע

נדפס ע"י ולזכות חוריו

הרה"ת שניאור זלמן וזוגתו מרת נחמה שיחיו גליק

יה"ר שיזכו לגדלו לתורה, לחופה ולמעש"ט

מתוך בריאות, נחת והרחבה

***

לזכות

הילד שניאור זלמן שיחי

בן הרה"ת משה דב וזוגתו מרת שפרה שיחיו

לרגל הולדתו בשעטרי"מ

ביום ד' כסלו ה'תש"ע

יה"ר שיזכו לגדלו לתורה, לחופה ולמעש"ט

מתוך בריאות, נחת והרחבה

*

נדפס ע"י ולזכות זקניו הרה"ת ישראל וזוגתו מרת פרידא שיחיו ברוך

גמר הלידה בבית מילה

גם בני מכיר בן מנשה יחדיו על

ברכי יוסף

(י. כג.)

כד אתילידו גזירונן יוסף

(תרנ"ב ונתן)

יש לעיין, דאף שהכרית היא כיום השמיני ללידה, ה"ז סר"ס משך זמן לאחרי הלידה, וא"כ מה הפירוש בזה שי"כד אתילידו" דכשנולדו "גזירונן יוסף"?

ויש לבאר זה ע"פ מ"ש בשו"ע הרב (ארי"ח מהד"ת סר"ס ר. ע"פ זח"ג צא. ב. סדר היום נכסוף הספר כפי משנת בן ה' למקרא]. עי' מגורת המאור להר"י אלנקאוה) ח"ד פ' גידול בנים, הובא באשית חכמה בסופו. שו"ע יו"ד סי' רסג ס"ה) ש"תחלת כניסת נפש זו הקדושה היא... במצות מילה".

וי"ל, שיש מקור לדברים אלה גם בדברי התרגום דנן, דלפי שתחלת כניסת הנפש הקדושה במצות מילה, נמצא שעדיין לא נגמרה "לידת" הילד עד זמן הברית. וק"ל.

(עי"פ לקו"ש ח"כ עמ' 243 ואילך)

אלו חמור ואנשי שכס אך

לא שכס עצמו

כי באפס הרגו איש

אלו חמור ואנשי שכס

(מכ"א. ו. רש"י)

יש לעיין, דמאחר שפירט רש"י את חמור לבדו, אף שנכלל כבר ב"אנשי שכס", א"כ מדוע לא פירט גם את שכס, שהרי לו ה' חלק עיקרי במעשה?

וי"ל, דהא גופא משמיענו, שתוכחת יעקב היתה רק על הריגת חמור ואנשי שכס, ולא על הריגת שכס עצמו.

דהנה התוכחה על הריגת אנשי שכס היתה משום שעל ידי הריגתם "עכרתם אותי להבאישני ביושב הארץ גוי" (וישלח לו, לה). אך זהו רק על הריגת אנשי שכס, משא"כ הריגת שכס עצמו היתה מותרת ומחוייבת גם אצל האומות, שהרי "האומות גדרו עצמם מן העריות כר" (רש"י וישלח שם, ז), וא"כ ה' על שכס חיוב מיתה גם ע"פ דיני האומות.

ומכיון שבהריגת שכס עצמו לא ה' שום חסרון, לא ה' זה גורם "להבאישני ביושב הארץ", וע"כ לא הוכיחם יעקב ע"ז.

(עי"פ לקו"ש ח"ה עמ' 251 ואילך)

לזכות

הילד מודלני צבי שיחי

לרגל הולדתו בשעטו"מ

ביום שלישי א' דר"ח כסלו ה'תשע"ע

נדפס ע"י ולזכות הוריו

הרה"ת יעקב יוסף וזוגתו עדינה שיחיו בלפר

יה"ר שיזכו לגדלו לתורה, לחופה ולמעש"ט

מתוך בריאות, נחת והרחבה

לזכות

החתן התי **מנחם מענדל** שיחי' **שם טוב**
והכלה מרת **שטערנא שרה** שתחי' **ווילענסקי**
לרגל בואם בקשרי השידוכין בשעטו"מ
יה"ר שיזכו להקים בית נאמן בישראל
על יסודי התורה והמצווה

*

נדפס ע"י ולזכות הוריהם
הרה"ת ר' **יוסף יצחק** וזוגתו מרת **רייזא** שיחי' **שם טוב**
הרה"ת ר' **משה** וזוגתו מרת **חנה** שיחי' **ווילענסקי**

***

לזכות

הילד **אלחנן** שיחי'
לרגל חולדתו בשעטו"מ
ביום ו' עש"ק כ"ו מר-חשון ה'תשע"ע
נדפס ע"י ולזכות הוריו
הרה"ת **מנחם מענדל** וזוגתו **שיינא חי'** שיחי' **נאגל**
יה"ר שיזכו לגדלו לתורה, לחופה ולמעש"ט
מתוך בריאות, נחת והרחבה

עבודת השם המזווה בשמותם של ראובן, שמעון, לוי ויהודה – שבטי י-ה

יהודיה אִתָּה יְהוּדָה אַחִיךָ יָדָה כְּעֵקֶף אֵיכָרְךָ יִשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ כְּנֵי אֲבִיךָ;
(פירש"נו כ"ג, ח)

על פסוק זה מבאר בעל התניא (בתורה-אור פרישתנו) כי סדר עבודת השם של ארבעת בני לאה הראשונים: ראובן, שמעון, לוי ויהודה – מכוונים המה כנגד ב' הפרשיות הראשונות דק"ש (ראובן – פ' שמע; שמעון – והיה אם שמוע), אמת ויציב (לוי) ושמונה עשרה מכוון כנגד עבודת יהודה. ו"יהודה אתה יודך אחיך" עבודת כל אחי יהודה שלפניו היא הכנה והקדמה לעבודתו הוא: שמונה עשרה.

ביאור הדברים:

ראובן נקרא כן ע"ש "כי ראה ה' בעיני" (בראשית כ"ג, לב), ושמעון ע"ש "כי שמעו" (בראשית כ"ט, לג). והנה, עבודת השם שע"י ראיה והתבוננות בגדולתו יתברך, הכולל גם אמונה חזקה והתאמתות הדבר בתוקף (כדבר שאדם ראה שא"א להכחיש לו ידיעתו אודות הדבר) – הרי היא מביאה אהבה גדולה להשם, וה"ז העבודה הנדרשת בפרשה ראשונה דקריאת שמע: "וואהבת את ה' אלוךך".

עבודת השם שע"י שחיתוה והכנה בלבד, ולא ע"י ראייה (דאינה דומה ראייה לשמיעה), לא מביאה לאהבה, כ"א ליראה – בהבינו את גדולת השם וגבורתו מרחוק, הרי שעליו להשתדל בעיקר בדרך היראה ד"השמרו לכם פן יפתח לבבכם" המבטאת כפרשה שניה של קריאת שמע.

והנה, "על שלשה דברים העולם עומד", ומתוכם: העוסק בעבודת היראה, מכין שבא לאהבה גדולה להשם, הרי מתבטאת אהבה זו גם באהבת ישראל (כידוע בחסידות שאהבת השם ואהבת ישראל כולא חד) וה"ה עוסק ב"עמוד הגמ"ח". העוסק בדרך השמיעה והיראה – ה"ה מתייחד בעבודת השם ב"עמוד העבודה", באשר עבודת התפילה קשורה להעלאת האדם ודביקותו בכוראו מכח שקידתו ויגיעתו בעצמו – כאדם הירא מחמת הבגתו והשגתו הוא [זוהו שורש החילוק בין ראייה לשמיעה, דהרואה רואה את הדבר הנראה ומתגלה אליו – אף שאינו מבין, דגם דבר פלא שרואה ה"ה יודע ומעיד על מציאיותו. משא"כ השומע – אינו שומע (שמשמעו "מקבל" ע"ד "דבר כי שומע עבדך") שאינו שומע כי אם מה שהוא מבין].

ולאחרי זה באה עבודת לוי, הנקרא ע"ש "לוח אישי אלי", יחוד ודביקות בתכלית עם "אישי" זה הקב"ה. והוא ע"י העסק והעיון ב"עמוד התורה". וכמאמר הזהר הק' (ראה יח"ג ע"ג א) "שראל ואורייתא וקוב"ה כולא חד". והוא רמוז בברכת "אמת ויציב וכי הדבר הזה עלינו", ד"הדבר הזה" קאי על התורה הק'.

וכל זאת היא הכנה והכשר מצוה לעבודת יהודה. דיהודה נקרא כן ע"ש "הפעם אודה את ה'", ו"הודאה" משמעה "ביטול והכנעה" כלפי הקב"ה. דבשעת תפילת שמונה עשרה עומד היהודי ב"הודאה" וביטול גמור לה' כעבדא קמי' מרי'. והוא העיקר הגדול שהכל הוא הכנה אליו.

כרם, אף שכאמור עבודת יהודה באה רק לאחר עבודת ג' אחיו הגדולים – אין הכוונה שה'הודאה" של היהודי להקב"ה נמצאת רק לפעמים ולעיתים מזומנים (כאהבתו ויראתו התלויים באופן כללי בניגיעה ודשחלתו), כיון שהודאתו של יהודי לקב"ה קיימת תמיד בכל עת ובכל זמן, ונפשו האלוהית של כל איש ישראל ה"ה תמיד בביטול מוחלט לקב"ה, ואפילו "בשעת החטא היתה באמנה איתו ית"י" (ל' התניא קיישא ספ"ד) – אלא שלא תמיד היא בהתגלות. ואחרי עבודתם של ראובן, שמעון ולוי – "הפעם אודה את ה'" בגילוי.

וכן הוא בכלל בעבודת כל אחד מישראל, שכל העסק בג' העמודים שעליהם העולם עומד: תורה, עבודה וגמילות חסדים – אינו אלא הכנה והכשר לבוא להיות בביטול קמי' יתברך.

שתי נפשות אלוהיות

ככל עת ובכל זמן הנה סדר קבוע ה"י בקרב אנ"ש שי' אשר כאו"א הנה מלבד אשר ה"י לו אוהב ורע כנפשו אשר איתו עמו ה"י מדבר גם סתרי לבבו בעיני עבודה, וכמאמר הוד כ"ק אאזמו"ר רבינו האמצעי וצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, א חסיד דארף האבן א"מ למען עס זאל זיין צוויא נפשות אלוהיות אויף איין נפש הבהמי וטבעי [חסיד צריך חבר ע"מ שיהיה שתי נפשות אלוהיות על נפש בהמית וטבעית אחת], הנה כל או"א ממש ה"י לו סביבה שלו, כלומר השתדל בטובת זולתו לקרבו אל האמת, כל אחד הרגיש חובה נפשית בנפשו לקרב את הקרוב אליו, אוין מיא איז גילעגן איין דעם, אוין מיא האט איין דעם גיהאט א חיות [והיו מונחים בכך, וה"י להם חיות בזה], ובפרט זקני אנ"ש שכמה פעמים גם עשו נסיעות אל מקומות הסמוכים אליהם, וכל מסבה ומסבה הביאה אור והתחזקות הרוח, אז עס האט זיך נאך דעם גישמאקער גיליענט ק"ש [שאחר כך ק"ש נקראה ב'חיות' יותר] ובמילא הנה השעה שקודם התפלה והתפלה ה"י באופן אחר.

הקב"ה מחליף את העתים ומשנה את הזמנים, הוא הוא ית' המסדר את הכוכבים במשמרותיהם כרצונו ית'. ויתעלה, כלומר חילוף העתים ושניו הזמנים בעינינו אין זה אלא כדי לעזור סידור הכוכבים אשר יאירו איש מהם במשמרתו.

[אג"ק מוהרי"צ נ"ע ח"ב ע' עב']

גם החלש יאמר גבור אני

איש את רעהו ידברו ודבר אהבה ודבה יתירה הנודעת לנו באהבת רעים עפ"י תורת החסידות, היא תורת האצילות אשר הנחילונו הוד כ"ק רבותינו הקדושים וצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויחזקין לנו חוקי חיים, בהנהגה והדרכה בחיי עולם.

להיות אהבת רע קבוע בלב כל אחד כאהבת אח להתרועע ולהתקרב בקירוב פנימי ואמיתי, כל אחד ימצא חוב כנפשו להיות לו חבר טוב ללימוד יחדיו, ולהגות ולשקוד בעבודה ופועל טוב. לקבוע זמנים להתאסף בקביעות עיתים לתורה ודיבור בעיני עבודה באהבה וקירוב הדעת, כמבואר ברי"ה אם רוח המושל, רפ"ז. כל אחד יתן נפשו וישים על ליבו להאיר אור תורה ועבודה בפועל טוב, בהסביבה שלו בין מכיריו ומיודעיו, עד כי גם החלש יאמר גיבור אני. להיות כי כל אחד ואחד ההולך בדרך הסלולה, גבור הוא בתגבורת אור זכות הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים, אשר עליו יאהיל, באור כי טוב.

[אג"ק מוהרי"צ נ"ע ח"ב ע' ק"ט]

דרכי החסידות

שיחות ואגרות קודש מבי"ק אדמו"ר מוהרי"צ
מליובאוויטש ני"ע בענייני עבודת הש"ת

התוועדות רעים

ההתוועדות באהבת רעים היתה אחת ממכשירי העבודה בעבודת החסידות, כי ההתוועדות הלזה נתנה אור וחיות פנימי

והנה בכל עת וכל זמן הנה ההתוועדות באהבת רעים היתה אחת ממכשירי העבודה בעבודת החסידות, כי ההתוועדות הלזה נתנה אור וחיות פנימי בהתקשרות אל האמת כמדליק נר מנר, האברכים והצעירים היו כרוכים אחרי הבינונים והזקנים אשר הם היו ראשי המסיבה וראשי המדברים בדברי התעוררות בענייני עבודה וחיות פנימי.

ומה גם בזמן ההוה אשר נחיצותו מורגש יותר, ומוכרח הוא במאד מאד בעתים וזמנים קבועים לטובה ולברכה, כי בעת ההיא הוא עת רצון, ובלתי ספק אשר במושב אנ"ש יחיו שכינת עוז הדרת קדש אור גשמת הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקן חופף עליהם, והיא הדביקות המזכירה את כל אר"א שי' מאנ"ש שי' בעמדו בהיכל קדש, שהיא היא המאירה אור גם בכתי חומר להעלותם לשעה ממצבם ומעמדם הפרטי, והיא היא המחזקת האהבה והחבה אשר המשיכו הוד כ"ק רבותינו הקן בתוככי אנ"ש שי'.

קב חומטין

(שבת ל"א, א)

מעם הדין ד"המגביה ידו על חבירו כו' ה"ז רשע" בדרך הפנימיות

אסור לאדם לחבול בין בעצמו בין בחבירו, ולא החובל בלבו אלא כל המכה אדם בשר מירשאל בין קטן בין גדול בין איש בין אשה דרך נציון חרי זה עובר בלא תעשה, שנאמר: (דברים כה, ג) לא יוסף להכותו, אם הוחרה תורה שלא להוסיף בהכאת החוטא קל וחומר למכה את הצדיק.

אפילו להגביה ידו על חבירו אסור וכל המגביה ידו על חבירו אע"פ שלא הכהו חרי זה רשע:

(הלכות חובל ומוק להיכבד, פ"ה ה"א-ב)

תכלית בריאת האדם היא "לשמש את קונו" (כמאמר המשנה סוף קידושין), וזאת ע"י קיום התורה והמצוות בכל אבר ואבר כפי המיועד בו ונכמבואר ב"ספר חרדים" אופן חלוקת המצוות לפי אברי האדם].

והנה "יד" מורה על ענין הנתינה, שהאדם נותן ומעניק בידו. וי"ל שזוהו עיקר תכלית בריאת היד – כדי שהאדם ישתמש בה לנתינה והשפעת חסד, ד"מה הוא גומל חסדים אף אתה תהא גומל חסדים" (רש"י עקב י"א, כב ועוד).

וכאשר תמורת זאת שהאדם ישתמש בידו כדי להיטיב לזולתו, הנה הוא מגביה את ידו על חבירו ע"מ להכותו – חרי יש בזה חטא חמור גם בין האדם למקום, כי בכך הוא מהפך את תפקיד בריאתה של היד, מן הקצה אל הקצה:

וכפרט אשר רוב רובן של המצוות המעשיות קיומן הוא ביד – ונמצא, שהאבר העיקרי בו משמש האדם את קונו, היא היד. ונמצא שכאשר הוא משתמש בידו באופן הפכי, חרי יש בזה ניגוד וסתירה לכל תכלית בריאתו בעולם, "לשמש את קונו".

חטא זה כלפי הקב"ה אינו מתחיל בשעת ההכאה בפועל (כאשר חבירו נפגע) – אלא בעצם הגביהת היד והשימוש בה שלא לשמש את קונו, ולהיך ח"ו.

ועל דרך הרמז יש להוסיף לאורך גיסא:

"אליפייס שנה קדמה תורה לעולם". קודם שנברא העולם לא היו כלל ענייני רע, ואעפ"כ כבר היה קיים דין זה ד"המגביה ידו" – מכיון שבעומקו יש בו גם ענין למעלותא:

ע"ד המבואר קודם במגביה ידו לגריעותא, שפועל היפך התכלית אשר בידו – כן הוא גם כאשר פועל בידו יותר מאשר התכלית המבוקש מידו. דהיינו: כאשר האדם "מגביה ידו" ומוסיף למעלה מעלה בכל ענייני גמ"ח ונתניה. והוא עושה זאת "על חבירו" – שנותן לחבירו הרבה יותר ("על") ממה שהוא נזקק וכיו"ב.

אזי "נקרא רשע" – מלשון "ובכל אשר יפנה ירשיע" (שמואל א' יד, מז) שפירושו "ינצח", "יצליח" (פסיקתא רבתי פ' החודש. וראה סנהדרין צג. ב ובמפרשים עה"פ) דהיינו: שיבוא להצלחה שלא ע"ד הרגיל, למעלה ממדידה והגבלה.

הגורל הי' מקום לדון באיזה אופן תהי' החלוקה הרי לאחר מעשה אינני רואה מקום לזה ובפרט שע"פ כתבו בעצמו נוגע הוא בדבר ועאכו"כ שאין מקום כלל וכלל לעורר מחלוקת בנדרן זה, ומי יאמר לבטל כל הגורל ובמילא לגרום למחלוקת ח"ו שסופה שנאת חנם כו' ואם בחוץ לארץ צריך להשמר מכל זה הרי עאכו"כ בארץ אשר עיני ה"א בה מראשית שנה עד אחרית שנה ואשר נסע לשם לא ע"י ההכרח אלא בבחירה תפשית היינו שמרצונו הטוב לקח על עצמו האחריות לדור בפלטין של מלך שאפילו בהתבוננות קלה נקל לדעת שצריך להורר בכל הענינים, ובפרט שהחשבונות שעושה המה בתוספת התרגשות המדות, וכמדרומה שכבר נוכחו לדעת במשך השנים שנמצאים באה"ק ת"ו שפירוד הלבבות החטיפה מאחד לרעהו כו' – החוטפים לא השתכרו מאומה ואורבה.

המורם מכל הנ"ל שאם בשלום ובנועם יכול להחליף חלקו על חלקה אחרת מבלי לעורר רעש ואפילו לא פירוד לבבות כו' וכי אפשר כדאי שישתדלו כזה אבל אם הדבר עלול להתאים למה שנאמר פוטר מים ראשית מדין הרי אין לעשות זה כלל וכלל, והזן ומפרנס לכל כבר הודיע הנהגתו אשר – לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום, והאריכות בזה אך למותר.

(אג"ק ח"ט אגרת ב'תתכ"א*)

כך לקראת שבת

תפלוס. ומובן אשר צריכה להיות עבודה זו בשמחה על שזכה לזה ואז יצליח גם בעניני הפרטים שיעשו מוחו ולבו - כלשון רבנו הזקן - זכים אלף פעמים ככה ויעלה בלימוד תורת הנגלה ובתורת החסידות.

(אג"ק ח"ט אגרת ביתרנה)

מצות ואהבת לרעך כמוך היא כלי והכנה וסיבה לקיום כל המצות

לא שאין מזכיר דבר ע"ד פעולותיו בקירוב לבם של בני ישראל לאבינו שבשמים בהיותו בצבא המלואים והרי ידוע פסק דין הבעש"ט ששמענוהו כ"פ מכ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זי"ע שבכל ענין שאיש היהודי רואה או שומע יש בזה הוראה בעבודתו את בוראו ועאכו"כ כשנתגלגל יהודי כסביבה חדשה למשך זמן שבדאי עליו לנצל הזדמנות זו בעבודתו את בוראו מתאים להסביבה והתנאים החדשים והרי ואהבת לרעך כמוך הוא כלי גדול בתורה וכלי למצות ואהבת את ה' אלקיך שהיא היא היסוד לכל המצות עשה שגם מצות יראת ה' בכללם והרי היראה היא יסוד לכל מצות לא תעשה. נמצא שואהבת לרעך כמוך היא כלי והכנה וסיבה לקיום כל המצות, וק"ל ואין לך דבר העומד בפני הרצון והשי"ת יצליחו.

(אג"ק ח"ט אגרת ביתרנה)

נתקבל מכתבו מיי"א אייר, ובבקשתו אזכיר את כל אלה שכותב אודותם בהיותי על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זי"ע, בעת רצוני. ולפלא שאינו מזכיר במכתבו אם כותב הוא בשליחותם וע"י מאמר רז"ל ששלחו של אדם כמותו או שכותב מדעת עצמו מצד הענין דאהבת ישראל שהוא כלי גדול בתורה וכמאמר רבנו הזקן בעל התניא - פוסק בנסתר דתורה - והשולחן ערוך - פוסק בנגלה דתורה - שזהו כלי לואהבת את ה' אלקיך, אשר מצות אהבת השם היא שרש לקיום כל מצות עשה שבתוכה גם מצות יראת ה' שרש לקיום כל מצות לא תעשה ונמצא אשר אהבת ה' היא שרש לכל המצות ככלל. ובוראי כשידי' אצלו בשורות טובות אודות המזוכרים במכתבו יודיע ות"ח.

(אג"ק ח"ט אגרת ביתרנה)

זון ומפרנס לכל כבר הודיע הנהגתו אשר - לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום

במענה על מכתבו - כלי הוראת זמן הכתיבה - בו כותב אודות החלוקה [של קרקעות לבניית בתים] שנעשה.. ע"י הגורל ומתמרמר אשר בגורלו עלתה חלקה בלתי מתאימה ובמילא הנחו מתרעם על.. מטילי הגורל שחושדם שאינם מתיחסים אליו כרבעי כו' וכו'.

נהנה בודאי ידוע לו מוד"ל אשר ת"ח שמורה לאחר מעשה אינו נאמן ואם קודם הטלת

הנח שלא להתפעל מחושך הגלות

ויישם בארון במצרים

(סיום פירשתנו)

ידוע הכלל ד"מסיימים בטוב" (עיי' תוס' סוף נדה, ועוד), וא"כ תמוה, מדוע סיום ספר בראשית הוא כזה שנקבר יוסף במצרים, הרי לכאוי זהו היפך השבח, שלא זכה יוסף ליקר מיד בארץ ישראל ונשאר במצרים?

וי"ל בזה ע"פ מ"ש בש"ך על התורה (פירשתנו מז, טו), שהטעם לזה שנקבר יוסף במצרים ולא בא"י הוא כי יעקב אמר ליוסף "אחת צריך שתגן עליהם כו' ואתה צריך למשוך להם חן וחסד כל זמן שהם בגלות וללכת עמהם ולמשכם במדבר".

ונמצא, שאדרכה, מקבורת יוסף במצרים שאבו בני' עידוד וחזיון, דאף שהיו בתוך גלות קשה, הנה כידעם שיוסף הצדיק נמצא אתם בצורת גלותם, נתעוררו מזה שלא להתפעל מהסביבה, ולהיות חזקים בדבקותם להקב"ה.

ועפ"ז יש לכאר דא דעל אף גודל המעלה של קבורה בארץ ישראל מ"מ נטמנו כו"כ מרדעי ישראל דווקא בחוץ לארץ, כי עיי' שנשארו בגלות יחד עם צאן מרעיתם הנה מזה שואבים עידוד וחזיון בעבודת השי"ת.

וזוהו שסיום ספר בראשית הוא בפסוק "ויישם בארון במצרים", והיפך מכריזים "חזק חזק ונתחזק", שהוא החזק שמקבלים מרדעי ישראל, בהיותנו במיצר הגלות, עד אשר יבוא הגואל כ"ב.

(עיי' לקוייש הכי"ח עמ"י 474 ואילך)

לגלות את הטוב גם בערות הארץ

יוחי יעקב בארץ מצרים שבע

עשרה שנה

(כו' כח)

לא חי' ימים טובים בלא צער אלא... י"ז שנה במצרים (כעל המורים)

סיפר כ"ק אדמו"ר מוהר"יי"צ נ"ע מליובאוויטש (אגרות קודש' ח"ח עמ' שעג) שבהיות אדמו"ר בעל ה"צמח צדק" נ"ע ללד, שאל את זקנו אדמו"ר הזקן נ"ע, היתכן שיעקב אבינו, בחיר האבות, יהיו מבחר שנות חייו י"ז השנים שגור בארץ מצרים - "ערות הארץ"?

ויענהו אדמו"ר הזקן: כתיב (ויגש מו, כח) "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להודות לפניו וגושה", ואיתא במדרש (תחומא וילקוט שמעוני עה"פ) "א"ר נחמי' להתקין לו בית תלמוד", שתהא שם תורה ושיהיו השבטים הוגים בתורה. וכשלומדים תורה מתקבים להשי"ת, ואז יכולים להיות גם במצרים במעמד ומצב ד"וויחי". ע"כ הסיפור.

ומזה הוראה לכל אחד בעבודתו לקונו, דגם כשנמצאים במקום כזה שהוא "ערות הארץ", ולכאורה אין רואים שם טוב וקדושה, הנה ע"י לימוד התורה, יכולים לגלות את ה"טוב" גם במקום ההוא.

(עיי' לקוייש הכי"ח עמ"י 450 ואילך)

הידושי סוגיות

עצות והדרכות בעבודת הבורא מב"ק אדמו"ר מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבנ"מ זי"ע

תורת חיים

בסוגיא דאין מסיחין בסעודה

יבא קושית המפרשים דר"י עצמו הסיח בסעודה כשהורה הדין, ויקשה עוד בכמה פנים בסוגיא זו /
יבאר דר"ג ה' סובר להתיר הסחה ב"ד דליכא בה חשש סכנה, ור"י חידש דחשיב לשכיחא
הזיקא / יבאר כל השק"ט דר"ג ור"י, דאופליגו בגדר הא דאין סומכין על הנס בדיני תורה

א.

יבא קושית המפרשים דר"י עצמו הסיח בסעודה כשהורה הדין,
ויקשה עוד בכמה פנים בסוגיא זו

איתא בגמרא (תענית ה, ב): "רב נחמן ורב יצחק הוי יתבי בסעודתא, אמר ל' רב נחמן
לרב יצחק לימא מר מילתא, א"ל הכי אמר רבי יוחנן אין מסיחין בסעודה שמא יקדים קנה
לושט ויבא לידי סכנה (כשיוצא הקל נפתח אותו כובע שעל פי הקנה ונכנס בו המאכל
ומסתכן . . מאכל ומשתה הולך דרך הושט (פירש"י תענית שס"ג)), בתר דסעיף א"ל הכי אמר

(1) ידועה השק"ט אם הפירוש לתענית הוא (2) כ"ה הגירסא בע"י, ובגמ' "בתר דסעוד".
מירש"י (ראה מהר"ץ חיות סוף מ"ס תענית. שם ופשוט דשניהם היו יושבין בסעודה. ואולי לפי
הגדולים (להחיד"א) מערכת גדולים ערך רש"י גירסת הע"י מוכח דלפני"ז כבר הפסיק ר"י מלסעוד
קרוב לסופו).
- ראה לקמן סוף הערה 18.

אהבת ישראל

בראית ירדת הנשמה לעשות מוכה ליהודי

מה שמפליאני ביותר הוא מה שמצטער על עסקי עתה ועל סינמו במכתבו שכתוב שהוא
בצער עצום ע"י ואומר אשר ע"י התעסקותו הנ"ל נפל בלימודו. והרי ידוע ומפורסם תורת
הבעש"ט ששמענוה כ"פ מכ"ק מר"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבנ"מ זי"ע אשר כדאית ירדת
הנשמה למטה ולהיות כאן בגוף גשמי משך שבעים שמונים שנה כשכיל לעשות טובה
פעם אחת במשך ימי חייו לאיש או אשה הישראלים בגשמיות או ברוחניות והנשמה הרי
היא חלק אלקה ממעל ממש וחצובה מוחת כסא הכבוד, וכלל זה אומרת השכינה אשר
כדאי שתדך ממקום כבודה מאגרא רמה לבירא עמיקתא בשכיל עשיית טובה פעם אחת,
וכאשר זיכהו השי"ת והצליחו שבכל יום ויום עושה מה בקירוב לבם של בני ישראל
לאבינו שבשמים שעל ידי זה יש לו חלק בשמחת ה' במעשיו ושמחת ישראל בעושייו, הרי
אומר הוא שאפשר ליפול בלימודי התורה ע"י ונמצא הוא בצער עצום, וכשהדבר כרוך
ופשוט כ"כ מאין באים טענות אלו הרי כנראה שספק הוא אצלו וקס"ד שהוא טענות היצר
טוב.

כלך מדרך זה לגמרי וימסור את עצמו לעבודתו בקדש ללמד את בני ישראל תורה,
שהלומד מתחיל מלימוד אל"ף ביי"ת וכו' ואין אתנו יודע עד מה מה נחשב יותר לפני
המקום נוסף על מרז"ל אל תהי' יושב ושוקל במצותי של תורה כו' שנאמר אורח חיים פן

ועפ"ז מובן שאין סתירה בין הענינים (לא מת", ולאידך מסופר בכתובים ד"ספדו ספדיניא כו"ל), כי זה ש"ספדו ספדיניא וחנטו חנטיא וקברו קבריא" הוא לפי ש"גדמה להם שמת", היינו כלפי המצרים, דלפי מה שראו – שלגבם ה"ז ענין אמיתי (ע"פ דיני תורה)²⁹ – עשו פעולות אלו בגופו של יעקב, כי גם זה שהדינים צ"ל בטבע העולם הוא ודאי ענין אמיתי מצד גדר התורה.

ונמצא, שע"פ תורה תרווייהו איתנהו כ"י: מצד עצמם אין בני ישראל ומציאות התורה מוגדרים בטבע הבריאה, אבל לאידך, רצה הקב"ה שפעולת קיום המצוות למטה תהי' בטבע העולם דוקא.

רבי יוחנן יעקב אבינו לא מת (אלא פרשי" תענית שט"ו) חי הוא לעולם³⁰, א"ל וכי בכדי ספדו ספדיניא וחנטו חנטיא וקברו קבריא (פרשתנו ג. ב. שם, י"ד. ג. א. ל' מקרא אני דורש שנאמר (ימ"י ל. י.) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שכים, מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

וכבר עמדו מפרשים (ראה בארוכה במפרשי העין יעקב) על כמה דיוקים בזה:

חדא, מה הריח רב יצחק בזה שאמר הדין ד"אין מסיחין בסעודה", הא מ"מ גם על אמירה זו חל זה ש"אין מסיחין בסעודה"⁴, וארובה, כיון שרצה לומר לו "יעקב אבינו לא מת", שהוא דיבור מועט יותר מהדיבור ד"אין מסיחין בסעודה שמה יקדים קנה לושט ויבוא לידי סנה", הול"ל מאמר זה ("יעקב אבינו לא מת") תיכף כשבקשו "לימא מר מילתא"?

ובכ"י הרי"ף לע"י (שם) כתב לפרש, דבאמרו "אין מסיחין בסעודה" לא היתה כוונתו לבאר הא דאין הוא (רב יצחק) יכול "לימא מילתא"⁵, אלא רק להוכיחו על שדיבר אליו בתוך הסעודה⁶, וזהו כיון שלאפיושי מאיסורא יש לו דין קדימה לגבי שאר ד"ת⁸ [ולאידך, המאמר "יעקב אבינו לא מת" אין בו נפקותא למעשה ולא להלכה⁹, ולכן אין צורך באמירתו באמצע הסעודה].

אבל פ"י זה צ"ע לכאורה, דלפ"י ה"י לו רק להשמיעו פסק ההלכה "אין מסיחין בסעודה", ולא להאריך בדיבורו (בסעודה) ולבאר גם טעם הדין "שמה יקדים קנה לושט ויבא לידי סנה". ואף שבזה הגדיל חומר הדבר, דחמירא סננתא מאיסורא (חולין י. א.

3) ובתוס' שם: וכן משמע דכתיב (פרשתנו מט, לג) ויגוע ולא כתיב וימת כדמפרש בסוטה (יג, א) גבי מעשה דחושבים. ועד"ז הוא ברש"י עה"ת פרשתנו שם "ויגוע ויאסף, ומיתה לא נאמרה בו ואמרו דר"ל יעקב אבינו לא מת".
4) וגם על אמירה דתיבה אחת, אמן – ראה ברכות מג. א. רמב"ם הל' ברכות פ"ז ה"ז. רא"ש ברכות שם פ"ו סל"ד, ע"פ ירושלמי שם פ"ו ה"ו. טוש"ע (וראדה"י) אר"ח סקע"ד ס"ח (ס"א).
5) ככפרשי" ד"ה שמה יקדים: לפיכך לא אומר לך כלום.
6) ולכאורה כן מוכרח להגידא שהובא בדק"ט "לימא לן מר מילתא דאגדתא", ובתו דסעי' ד"א"ל

מאיסורא יראה לקמן בפנים.
7) ועד שדוחה כמה איסורים כמו להורות לפני ה"ג. טוש"ע יר"ד סרמ"ב ס"א, איסור אמירת ד"ת בבית המרחץ (שבת מ. ב. רמב"ם הל' ק"ש פ"ג ה"ה. שו"ע (וראדה"י) אר"ח ספ"ה ס"ב (ס"ד)). ועוד.
8) ראה פרי מגדים אר"ח סק"ע (א"א) סק"א שמבאי דברי הגמ' כאן, ומסיים: הא לאפיושי מאיסורא יראה משיחין אע"ז דחמירי סננתא מאיסורא. וראה לקמן בפנים.
9) עיין יעקב לע"י כאן. אבל להעיר, דנפק"מ לענין טמאה דמת מטמא ואין חי מטמא – ראה נדה ע. ב. וידועה השק"ט בנוגע לקברי צדיקים. ואכ"מ.

29) ואולי יש לומר שזהו דיוק ל' רש"י בסוף מאחר שגדמה להם שמת הרי הם צריכים לעשות כהתאם, כי כך נראה ונדמה להם בעיניהם. ועצ"ע בטעם כפל הפירושים בפרשי"י. ואכ"מ.

א) והענין מר"ח חתונת שם "אין אומרים דבר הלכה בסעודה".

ויש לומר, שבזה פליגי ר"י ור"נ:

"בחר דסעיד א"ל הכי אמר רבי יוחנן יעקב אבינו לא מת", שיש לומר, שכוונת ר' יצחק בזה היא להדגיש, שאין טעם הדבר שקיום הימים צ"ל ע"פ הטבע (כמודגש בזה שאין מסיחין בסעודה אפילו בד"ת) משום שדיני התורה מוגבלים מתחילתם בטבע, כי אדרבה, "יעקב אבינו לא מת", כלומר, לא זו בלבד שאינו מוגדר בטבע, אלא עוד זאת, שהוא למעלה מגדרי כללות הבריאה, דמצד גדר הבריאה צ"ל מיתה בעולם, שהרי אי אפשר לנבוא להיות קיים בקיום נצח²⁴, ואילו "יעקב אבינו לא מת", והיינו לפי שיעקב אבינו שהוא בחור שבאבות²⁵ שכל מציאותו היא תורה²⁶, כמ"ש (תולדות כה, כו) ויעקב איש תם יושב אהלים, לכן אין לגבי מקום להגבלות הטבע (כמו התורה עצמה)²⁷. ורק הא דצ"ל קיום הימים בטבע הוא אופן הנדרש ע"פ המצוות ולא שמוגדרים בזה מתחילתם.

אבל ר"י, לאחר ששמע מאמר ר' יוחנן "אין מסיחין בסעודה כו' ויבא לידי סכנה", נקט (הפירוש בדברי ר' יוחנן, שס"ל) כאופן הא' הנ"ל, שהדינים עצמם מוגדרים בגדר הטבע, ויש לומר דזהו מה שהקשה "וכי בכדי ספרו ספדיניא וחנטו חנטייא וקברו קברייא" (ולא הקשה לו בפשטות, איך עשו דברים אלה), דעיקר כוונתו היתה להקשות בהא שנוכח הדבר בכחובים ד"ספרו ספדיניא וחנטו חנטייא וקברו קברייא", וגם נעשה ע"פ ציווי של יוסף (ו. 28) (ובפרט הקבורה שהיא מצוה, ונעשתה ע"פ ציווי יעקב ויוסף), ומוכח מזה שגם ע"פ תורה יש הגדרת טבע העולם, כי את"ל ש"יעקב אבינו לא מת", נמצא, שכל המסופר בתורה ע"ד הפעולות שנעשו בגופו של יעקב אינו תיאור האמת ע"פ תורה (אלא רק "בכדי", לפי דעתם של המצרים שלא ידעו שלא מת).

ועל זה השיב לו "מקרא אני דורש כו' מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", פירוש דכוונתו יוחנן כ"יעקב לא מת" אינה לענין איך שהייתחייסו מצרים ליעקב, רק לאמיתית דרגת יעקב (גם של חיי הגוף שלו), שזוהי דרגתו ותיאורו כפי שהוא בתורה, שמצד גדרי התורה דוקא אינו מוגדר בגדרי טבע הבריאה, "חי הי'". וזהו שאומר "מקרא אני דורש כו' מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", דזה ש"אף הוא בחיים" אינו ענין שנראה לעיני בשר (למצרים), אלא זקוקים ל"מקרא (ובזה גופא) אני דורש".

24 ראה אמנות ודעות להר"ג מאמר א פ"א. 27 ועד"ז לגבי משה דאיתמר ב"י (סוטה יג, מו"ג ח"ב הקדמה י"ב. וראה לק"ש שם ע' 97 סע"ב. זח"א לו, סע"ב) "לא מת", דענינו תורה, ואילך. ויש"י.
25 שנאמר (תהלים קל"ה, ד') כי יעקב בחר לו – כט, א). – ראה בכ"ז לק"ש חכ"ז ע' 6 ואילך י"ח – כ"י פצ"י, א. וראה גם זח"א קצא, ב. וראה וידוע דמשה מלגאו ויעקב מלבר (ראה תקו"ז ת"ג ובהערה 68 שם.
28 ולהעיר מאלשיך פשתנו שם בארוכה (הובא בעץ יוסף כאן) – דיעקב נשאר שלם כמו שהוא וחנטו אותו. וראה שו"ת חת"ס יו"ד סי' שלו, ואבי"מ.
26 ראה רשב"א לע"י שם. ועוד. וראה בהנמקן שהוא רש"י חת"ס יו"ד סי' שלו, ואבי"מ.

טושו"ע ארי"ח סק"ג, ס"ב. יו"ד סק"ז סי"ח בהגהה), אכתי קשה דאדרבה, מטעם זה גופא אין לו להאריך בדיבורו עתה (באמצע הסעודה), אלא לקצר ככל האפשר, וכיון שלהפרישו כפועל מסכנתו די באמירת עצם ההלכה "אין מסיחין בסעודה", למה לא המתין עם הוספת טעם ההלכה עד בתו דסעיד.

(וחו יש לדייק דודאי אינו לחינם מה שהביא הש"ס ב' המימרות בסמיכות זל"ז, ולהלך יתבאר איך שמאמר ר"י ("הכי אמר ר"י") שאמר "בחר דסעיד", "יעקב אבינו לא מת", יש לו קשר ושייכות עם הדיבור ("הכי אמר ר"י") שבתוך הסעודה "אין מסיחין בסעודה"¹⁰).

עוד מצינו להקשות בהמשך הגמ', "א"ל וכי בכדי ספרו ספדיניא וחנטו חנטייא וקברו קברייא א"ל מקרא אני דורש . . מה זרעו בחיים אף הוא בחיים" – היינו שבתחילה חשב לפרש דלא מת ממש (עוד שאין זקוקים להספד וחניטה וקבורה), וא"כ אמאי שאל "וכי בכדי ספרו כו'", לכאורה עדיפא הו"ל להקשות, האיך ה' באפשרותם כלל ועיקר לעשות מעשה ד"ספרו ספדיניא וחנטו חנטייא וקברו קברייא", והוי "לא מת" 11. גם צ"ע במענת ר"י, מה השיב לו ממקרא ד"אל תירא עבדי יעקב גו'", דלכאורה אין בזה לתרץ הא ד"וכי בכדי . . חנטו חנטייא כו" 12.

יש מפרשים (חז"ג מהרש"א תענית שם. וראה רשב"א לע"י שם), שלפי ביאורו שמקורו מקרא ד"אל תירא גו'" ודורש "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", הרי הוא מכאן כוונתו בדבריו הראשונים, שזה שיעקב אבינו לא מת אין הכוונה לחיי הגוף, שבזה היתה מיתה, אלא בנפש קאמר.

אבל (נוסף ע"ז שלפ"ז אינו מובן מהו החידוש שדוקא ביעקב נאמר כו שלא מת, הרי חיי הנפש של כל הצדיקים הם חיים נצחיים): בפרש"י בגמ' שם כ' "מקרא אני דורש, והאי דחנטו חנטייא סבורים היו שמת", וכ"כ לאח"ז (ד"ה אף הוא בחיים) "ודחנטו חנטייא נדמה להם שמת אבל חי הי'", ומה מוכח¹³ שס"ל לרש"י שכוונת הגמ' "יעקב אבינו לא מת" היא, שגופו לא מת, וכפשטות לשונו "לא מת, אלא חי הוא לעולם".

ולכך מכ"ז קשה לכאורה בפרש"י זה, דלדבריו העיקר חסר כאן מן הספק¹⁴, שהתרוץ על השאלה "וכי בכדי כו'" הוא כי רק "נדמה להם שמת" (וזה לא נזכר בגמ'), ואילו זה ש"מקרא אני דורש" הוא רק רא"י (מן הכתוב) שיעקב אבינו לא מת.

10 ראה בקושיא זו ובביאור דברי הגמ' בכלל 13 וכן משמע מתור"ה יעקב הנ"ל הערה 3. (ע"ד הקבלה) – בס' תורת לוי יצחק (לאאמו"ד וראה מפרשי התורה (ומפרשי רש"י) פרשתנו ז"ל) בהחלטה.
11 ראה עיני יעקב ובהמובא בעץ יוסף לע"י. חכ"ז ע"ז 7 ואילך.
12 ראה גם חז"א"ג מהרש"א שם.
13 ראה גם חז"א"ג מהרש"א שם.
14 ראה גם חז"א"ג מהרש"א שם.

מצוה, דאף ש"שומר מצוה לא ידע דבר רע" (קהלת, ה, 19) ושלוחי מצוה אינן נזוקין (פסחים ה, ב, ושי"ט), מ"מ, "היכא דשכיח היזיקא²⁰ שאני, שנאמר (שי"א טו, ז) ויארמר שמואל אין אלך (למשוח את אדו, ואע"פ ששלוחו של מקום הי' הרי הי' ירא – רש"י (פסחים שם ד"ה אין אלך)) ושמע שאול והרגני ויארמר ה' עגלת בקר תקח ביך גוי" (פסחים ה, ב, ושי"ט), ועד"ז בענינו, דכיון שטעם הדין הוא "שמא יקדיש קנה לוישט ויבא לידי סכנה"²¹, הרי חשש הסכנה הוא באופן של "שכיח היזיקא", ולכן אין מסיחין בסעודה אפילו בד"ת.

ג.

יבאר כל השק"ש דר"ג ור"י, דאפילונו בנדר הא דאין סומכין על הנס בדיני תורה
ובזה יש לבאר גם המשך הסיפור, ד"במת דסעיד א"ל הכי אמר רבי יוחנן יעקב אבינו לא מת":

לפי הפירוש דלעיל נמצא, שבמענה ר' יצחק "אין מסיחין כו' ויבא לידי סכנה", נרמז ענין כללי בנדר דיני המצוות, דאף שאמר רבי יוחנן שישנם כמה פעמים ואופנים שהק"ה עושה נסים לישראל, מ"מ, קיום הדינים צ"ל בדרך טבע העולם. ולכן, אף שהתורה יש בה סגולה של הגנה והצלה, אין לסמוך ע"ז במקום דשכיח היזיקא וזקוקים להגנה נסיה.

אלא שבגדר זה גופא (שבעשיית המצוות אין סומכין על נס וסגולה) אפשר לחקור בטעם וסברא, אם זהו מצד גדר וענין הטבע, שחוקי הטבע עצמם הם בריאתו של הקב"ה, וכמובאר בר"ן (דרשות הר"ן דרוש שמיני הקדמה הראשונה), "שחפץ השי"ת ורצונו לקיים מנהגו של עולם בכל מה דאפשר והטבע יקר בעיניו ולא ישנהו אלא לצורך הכרחי"²², ולכן, אין רצונו של הקב"ה שקיום הדינים יהי באופן שיתבטלו חוקי הטבע. או י"ל דזהו מצד גדר הדינים גופא, כלומר, שעיקר ענין החיובים שמתחייבים בהם הוא להתקיים בטבע העולם (ולא לשנותו).

פירוש, דלאופן הא', מעשה המצוה צ"ל בטבע לפי שגם הדינים הם (כביכול) תחת הגדרת חוקי הטבע (מצד "חפץ השי"ת ורצונו לקיים מנהגו של עולם"), ולכן חייב קיומם מוגבל ולא נאמר אלא למצבים אלה שאפשר לקיימן ע"פ טבע; משא"כ לאופן השני, אין זה שבכח חוקי הטבע מצד עצמם הם מגבילים וגורמים קיום התומצ"ע של האדם, ורק לפי שכך צ"ל מצד גדר המצוות עצמן, שפעולתן צ"ל בטבע²³ (ולא באופן שחוקי הטבע מתבטלים).

- 19) וראה שדי חמד ח"ג תרסה, ב ואילך. ח"ט ברמב"ם ורא"ש שבהערה 4. ובשו"ע אדה"ז שם א'תתפ"ג ואילך.
20) בר"ח שם "קביעת הדיקא". וכ"ה ביומא (יא).
21) קדישין (לט, סע"ב). חולין (קמב, א).
22) ראה באורכה לק"ה ח"ה ע' 80 ואילך.
23) ע"ד לשון הגמ' "ויבא לידי סכנה" הוא גם

ב.

יבאר דר"ג הי' סובר לחתור הסחה בר"ת דליכא בה חשש סכנה,
ור"י חרדש דחשיב לשכיחא היזיקא

ויש לומר הביאור בזה, ובהקדם דסיפור זה בגמ' (ע"ד ר"ג ור"י דהוי יתבי בסעודתא), בא בהמשך לנו"כ מאמרים לפני' ששאל ר' נחמן את ר' יצחק, ור' יצחק ענה לו "הכי אמר רבי יוחנן", ותוכן כמה מאמרי רבי יוחנן אלה הוא ע"ד הנהגה נסיה של הקב"ה עם בני ישראל, וכהא דא"ל במאמר הראשון שבסוגיא שם (ה, א): "א"ל ר"ג לר"י יורה בניסן היא יורה במרחשון כו' א"ל הכי אמר רבי יוחנן כימי יואל בן פתואל נתקיים מקרא זה דכתיב כו' אותה שנה יצא אור ולא ירדו גשמים ירדה להם רביעה ראשונה באחד בניסן א"ל נביא לישראל צאו ודרעו אמרו לו מי ישיש לו קבים חטים או קבים שעורין יאכלנו ויחי' או יזרענו וימות אמר להם אעפ"כ צאו וזרעו נעשה להם נס ונתגלה להם מה שבבבבבבבב כו' יצאו וזרעו שני ושלישי ורביעי וירדה להם רביעה שני' בחמשה בניסן הקריבו עומר בששה עשר בניסן נמצאת תבואה הגדילה בששה חדשים גדילה באחד עשר יום כו'".

ובהמשך למאמרי רבי יוחנן אלה (שנאמרו בשמו לר"ג ע"י ר' יצחק) מביא הש"ס הסיפור דידן, דהוי יתבי בסעודתא, וביקש ר"ג מר"י "לימא מר מילתא", דיש לומר, שגם ר"ג ודאי ידע ההלכה "אין מסיחין בסעודה" (מפני חשש סכנה), אלא שכונתו בקשתו "לימא מר מילתא" היתה לדברי תורה, וס"ל שדין זה הוא רק בנוגע לשיחת חולין¹⁵, אבל בד"ת אין לחוש לסכנה, כי תורה מוגיג ומצלי (פוסה כא, א), ואדרבה, ממאמר המשנה (אבות פ"ג מ"ג¹⁶) דשולחן ש"לא אמרו עליו דברי תורה כאלו אכלו מיתבי מתיים" מוכן שיש חיוב אמירת ד"ת בסעודה, וכיון שכן אין לחוש לסכנה, כי כאשר ישראל עוסקים בתורה (ע"פ ציווי השם), הקב"ה שומרים גם אם ע"פ טבע יש חשש סכנה.

ועפ"ז מוכן הטעם שענה לו ר' יצחק "הכי אמר רבי יוחנן אין מסיחין בסעודה שמא יקדים קנה לושט ויבא לידי סכנה", ולא הסתפק בהודעת עצם הדין "אין מסיחין בסעודה", כי בזה כיוון לבאר ולהדגיש שדין זה חל"ג גם אדברי תורה¹⁸. והוא ע"ד ההלכה לענין דבר

- 15) ראה עיון יעקב לע"י שם (כאופן אחר וצ"ל דכונתו לפני האכילה או בסוף הסעודה, קצת).
16) וראה הערה 18.
17) אבל בעיון יעקב שם, דר"י אמר ודאי ד"ת מותר לומר לו בתוך הסעודה, אבל שיחה שאינה של ד"ת אף של ת"ת כו' הישיבין לסכנה. ע"ש.
18) כבר"ח כאן "אין אומרים דבר הלכה בסעודה". ובמג"א אר"ח סק"ע א"א "אין מסיחין אפילו בר"ת – וממשיך – כל שלחן שלא אמרו עליו ד"ת כאלו אכלו מיתבי מתיים". משמע כן מהמשך הגמ'. ואכ"מ.